

עלון שבועי מבית "בני אמונים" וכל מאמיניהם

פניני אמן ותפילה בפרשה

מאוצרות אמונים

שבעוד גופם נהנה מהמן, שהרי היו טועמים בו כל מעדני עולם, נותרה נשמתם 'בְּשֶׁה אֵין פֶּל', שכן כתוצאה מאכילת המן נחסרו ממנה רבות מ'ברכות הנהנין'. רמז ליסוד זה למד רבי משה יעקב אף מלשון הפסוק (דברים ה א): **וַיַּעֲבֹד וַיִּרְעֹבךָ וַיֹּאכַלְךָ אֶת הַמָּן... לְמַעַן הוֹדִיעֶךָ פִּי לֹא עַל הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יְחִיהֶ הָאָדָם כִּי עַל כָּל מוֹצֵא פִי ה' יְחִיהֶ הָאָדָם**. הסיבה לכך שאכילת המן הייתה עינוי לישראל, אף שהיו טועמים בו את כל סוגי המאכלים, הייתה: **כִּי עַל כָּל מוֹצֵא פִי ה' - בברכות הנאמרות על המאכלים, "יְחִיהֶ הָאָדָם"**.

פירוש 'די משה' למדרש, דבר ז ד
'אנכי מפני מה כפל משה נא' בתפילתו?
'וַיַּעֲבֹד מֹשֶׁה אֶל ה' לֵאמֹר אֶל-נָא רַפָּא נָא לָהּ' (יב י)
מפני מה כפל משה "נא" בתפילתו?
כמה ביאורים נאמרו לכך:

- התרגום אונקלוס' מברא שה'נא' הראשון משמעותו 'בבקשה', ואילו השני משמעותו 'עתה'. ומבאר זאת רבי שלמה קלוגר: במסכת שבת (קט ב) אמרו חכמים: **"כל המבזה תלמידי חכמים אין לו רפואה למכתו"**. ויש לפרש את כוונתם, כי למכבדים את התורה מקדים ה' רפואה למכה (מגילה ג א), אולם המבזה את לומדי התורה אינו זוכה לכך. אף מרים, כיוון שבזתה תלמידי חכם לא הקדים ה' רפואה למכתה, ולכן הוצרך משה להוסיף בתוך תפילתו בקשה מיוחדת, שיברא לה ה' עתה רפואה למכתה.
- החיד"א כתב: **"שמעתי משם הקדמונים, דמשה רבינו, מסרו לו זה הסוד בשמים; כשיתפלל ויאמר שתי פעמים נא' בתפלתו - תקובל תפלתו"**.
- בפנים 'פית' פירש זאת על פי מאמר חכמים (ויק"ד י ה): **"תפילה עושה מחצה"**. ויש לומר כי כדי שתתקבל תפילתו בשלימות, התפלל פעמיים 'נא'.
- האדמו"ר רבי יצחק אייזיק מקומרנה פירש:

כלל ידוע הוא כי המכוון בתפילתו אף על צער השכינה המצטערת עימו, תפילתו מתקבלת ביתר שאת. אולם לפי ש: **"דְּבַר שִׁקְרִים לֹא יִכּוֹן לִגְדֹד עֵינַי"** (תהילים קא ז), אל לו לאדם לעשות כך אם אין פיו וליבו שוים, וכמו כן, אם צערו האישי כואב לו יותר - יקדים לבקש על צערו, ואם צער השכינה כואב לו יותר - יקדים לבקש על צער השכינה. כפי שנהג משה כשהתייחס תחילה לצער השכינה: **"אֶל-נָא"**, ורק לאחר מכן לצערו: **"רַפָּא נָא לָהּ"**.

ה. **ה'כתב סופר'** הסביר: בבקשה על חולה יש לבקש שישלח לו ה' **"רפואה שלמה"** - שגופו ירפא, אולם מאידך לא יצטרך להיענש תחת זאת לעתיד לבוא. ולכן אנו כופלים בברכת 'רפאנו' 'רפאנו ה' - ונרפא, הושיענו - ונושעה'; שנירפא וניוושע, הן בעולם הזה והן בעולם הבא. משום כך אף משה כפל את תפילתו כאשר ביקש על רפואתה של מרים אחותו.

נחל קדושים' אות כט; פנים 'פית' ויקרא יג ו; 'אמרי שפר'; 'היכל הברכה'; 'כתב סופר'

עומד הוא לבקש על נפשו בתפילה, עליו לפשפש במעשיו ולשוב בתשובה על עוונותיו. וכיוון שבכך ייחלש כוחם של אותם משחיתים, יסייע הדבר לקבלת תפילתו.

לכך רמז הכתוב שלפנינו: **"וְכִי תִבְאוּ מִלְחָמָה..."**, הילחמו תחילה **"עַל הַצָּר הַצָּר אֲתֶכֶם"** - במזיקים שנבראו מחטאיכם, ורק אז **"וְנִזְכַּרְתֶּם לְפָנַי ה' אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאִיְבֹיְכֶם"** (י ט).

מבאר אמונים

מדברי חכמים על גודל מעלת עניית אמן

כי עבד נאמן קראת לו'

"לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא" (יב י)

במדרש (שמו"ר נא א) הובא: **"איש צמוגות רב ברכות' (משלי כח כ)... זה משה שהוא נאמנו של הקדוש ברוך הוא, שנאמר: 'לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא'."**

אמר האדמו"ר רבי יחזקאל מקוזמיר:

"אמרו חכמים (ברכות נג ב): 'גדול העונה אמן יותר מן המברך, דעניין אמן, שרוצה שתתקיים הברכה שמברך חברו. ועל כן בכל הדברים העיקר הוא שכל איש רוצה שתתקיים ברכת חברו, ולא שהוא יהיה המברך, כי אם שחברו יברך והוא יענה אמן. ועל כן אמר המדרש: 'איש אמונות - זה משה; שהיה עניו מכל אדם, על כן רצה שכל ישראל יברכו והוא יענה אמן'."

נחמד מזהב' פקודי'

הגוף נהנה מהמאכל, הנשמה - מהברכה

"וְעֵתָה נִפְשֵׁנוּ יִבְשֶׁה אֵין כָּל בְּלִתִּי אֶל הַמָּן עֵינֵינוּ" (יא י)

אם תלונתם של ישראל נסבה על חוסר הגיוון שהיה במאכליהם, מדוע ניסחו זאת בלשון: **"נִפְשֵׁנוּ יִבְשֶׁה"** ולא 'גופנו יבש'?

רבי משה יעקב העליון אשכנזי, תלמיד הרבי ר' העשיל מקראקא, הביא על כך ביאור נפלא ששמע בשם 'ירושלמי אחד':

על לשון הפסוק שבו הצטוונו להתענות ביום הכיפורים (ויקרא טו א): **"וְעֵינֵיכֶם אֵת נִפְשֵׁיכֶם"** תמה הזוהר הקדוש (ראה תצוה קפה ב), מפני מה לא נאמר: **"ועניתם את גופכם"**, הלא הגוף מתענה בצום? וביארו: בעוד הגוף נהנה מעצם האכילה, הנשמה נהנית מהברכות הנאמרות לפנייה ולאחריה; נמצא שהצום שבו ממעטים בברכות הוא עינוי אף לנשמה, ולכן נקט הכתוב לשון זו.

אף כאן יש לברר שתלונתם של ישראל הייתה על כך

רמז ל'שבעת הקראים'

"וְאֵתְנֶה אֶת הַלֵּוִים נְתָנִים לְאֶהֱרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְעִבְדֵי אֶת עֲבֹדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶהֱל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה בְּכֶנֶי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף בְּגֹשֶׁת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַקֹּדֶשׁ" (ח יט)

דרש רבי דוד עידאן מגרנא:

בפסוק שלפנינו הזכרו **"הַלֵּוִים"** ו"לְאֶהֱרֹן וּלְבָנָיו" - פעם אחת, ו"בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" - חמש פעמים; בהזכרות אלו רמזה התורה לסדר שבעת הקראים העולים לתורה בשבת כתקנת חכמים: כהן, לוי ואחריהם חמישה ישראלים. כמו כן רומז הכתוב להלכה המבוארת ב'שולחן ערוך' (א"ח קלה ח) שכאשר אין לוי בבית הכנסת, הכהן שעלה ראשונה עולה בשנית במקום הלוי, שנאמר: **"הַלֵּוִים נְתָנִים לְאֶהֱרֹן וּלְבָנָיו"** - אף בעליית הלוי יש לכהן חלק, וזאת כשאין לוי בבית הכנסת.

כיסוי הסכין בברכת המזון הנאמרת בלילה

"וְבַיּוֹם הַקֵּים אֶת הַמִּשְׁכָּן כְּפֶסֶת הַמִּשְׁכָּן לְאֶהֱל הַקֹּדֶשׁ" (ט טז)

"מנין שאין בנין בית המקדש בלילה? שנאמר: 'וביום הקים את המשכן - ביום מקימו, בלילה אין מקימו' (שבועות טו ב).

בהלכות סעודה פסק ה'שולחן ערוך' (א"ח קפ ה): **"נוהגים לכסות הסכין בשעת ברכת המזון, ונהגו שלא לכסותו בשבת ויום טוב"**. וביאר המגן אברהם' (סע ד): טעם תקנת סילוק הסכין מהשולחן בשעת ברכת המזון היא משום שהשולחן דומה למזבח (ברכות נה א), שעליו נאמר (דברים כז ה): **"לא תניף עליהם פְּרִזָּל"** (רוקח ס"י שלב). בשבת וביום טוב שאין בונים את המזבח (יבמות ו א) לא שייך טעם זה, ולפיכך לא נהגו בהם לכסות את הסכין.

אלא שלפי זה יש להקשות, מפני מה אנו מכסים את הסכין בברכת המזון הנאמרת בלילה, הלא מפסוק זה למדנו שאף בלילה אין בונים את המשכן, ולכאורה אף המזבח נכלל באיסור זה?

רבה של ירושלים **רבי צבי פסח פרנק** הביא מכך ראייה לשיטת ה'ערוך לנר' (יבמות סט) שאף שאסור לבנות את המשכן בלילה, את כלי המשכן, ובכללם המזבח, מותר לבנות בלילה. בכך מובן מדוע יש להקפיד לכסות את הסכין אף בברכת המזון הנאמרת בלילה.

תפילה בשילוב תשובה

"וְכִי תִבְאוּ מִלְחָמָה בְּאֲרֻכְכֶם עַל הַצָּר הַצָּר אֲתֶכֶם וְהָרַעְתֶּם בְּחַצְצֹרֹת וְנִזְכַּרְתֶּם לְפָנַי ה' אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאִיְבֹיְכֶם" (י ט)

יסוד גדול בעניין תפילה הנאמרת בעת צרה, דרש האלשיך הקדוש מפסוק זה:

מחטאי האדם נבראים משחיתים המביאים עליו רעות רבות וצרות. לפיכך, בשעה שבאה עליו צרה, טרם

ברכה 'שלמה' ונאמר אמן

הצדיק הנודע רבי **שלמה זלמן ב"ר אליעזר בלוק זצ"ל** (נפ' י"א בסיוון תשל"ו), תלמידו חביבו של מרן ה'חפץ חיים', היה עונה 'אמן' מידי בוקר לברכות השחר' של רבים ממתפללי בית הכנסת 'זרכון משה' בירושלים - ילדים ומבוגרים. כאשר לעת זקנתו לנו בביתו בחורו ישיבה. היה ממתין שיתעוררו, ואז היה אומר בפניהם את ברכות השחר כדי שיענו אחריו 'יחדיו אמן. (מעדות מקורבו הגר"מ שטיינמן שליט"א)

ברכת המזון - בקשת 'רצה' (ד')

ימות השבוע (תפארת שלמה נשא, ע"פ הגש"פ בני יהודה).

המענג את השבת ניצול מחבלי משיח

בהמשך בקשת 'רצה' אנו מבקשים: "שלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו", ומיד מוסיפים בקשה: "והראנו ה' אלקינו בנחמת ציון עירך". וכי... ויש להבין את סדר הדברים.

'המקום נחם אתכם'

אנו חותמים את בקשת רצה בשבח כפול: "כי אתה הוא בעל הישועות ובעל הנחמות". הטעם שאנו מכנים את הקדוש ברוך הוא 'בעל הנחמות', הוא משום שבשונה מנחמת בשר ודם שאינה יכולה להפוך את הרע שעליו רעהו מתאבל לטוב שיש לשמוח בו, נחמתו של הקדוש ברוך הוא לעתיד לבוא, תבהיר לנו כי אף הצער שכבר עבר עלינו היה באמת טובה בעבורנו. ואף שכיום, בהיותנו נתונים תחת ממשלת הטבע, איננו מסוגלים לראות זאת בעינינו, הלא כבר הובטחנו פעמים רבות כי לעתיד לבוא יגלה ה' לעין כול כיצד כל הרעות שעברו עלינו היו באמת לטובה, ואז תהיה זו נחמה אמיתית. זהו ההסבר לבקשתנו: "והראנו ה' - לעתיד לבוא, בנחמת ציון" האמיתית כשנראה בעינינו כיצד כל הצרות היו בעצם טובה בעבורנו, "כי אתה הוא... בעל הנחמות" (שפת אמת: ויצא תרניח, וראה הגש"פ ב'ר' משה).

ניתן לבאר זאת על פי דברי הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינובה על מה שאומרים בזמן 'מעין עולם הבא': "כל המתענגים בה יזכו לרוב שמחה, מחבלי משיח יצלו לרוחה..." כי ידוע שלפני ביאת משיח יתרבו על ישראל צרות וגזירות קשות, והן הם 'חבלי משיח' שבינים התפללו האמוראים: "ייתי ולא איחמיניה" - שיבוא המשיח, אך לא יראו בכך בעיניהם (סנהדרין פ"א א). אולם במסכת שבת (ק"ח א) מבואר שהמענג את השבת בשלוש סעודותיה ניצול מחבלי משיח. ועל כך כוננת בעל הזמר, כי כל המתענגים ביום השבת ייצלו מחבלי משיח.

אף כאן יש לפרש: כיוון שהצטוונו 'לשבת בו ולנוח בו באהבה כמצות רצונך', ובכלל זאת לענג את השבת בשלוש הסעודות, הרי בוודאי נזכה: "שלא תהא צרה ויגון ואנחה" - שלא נסבול מחבלי משיח, בזכות שבתנו "ביום מנוחתנו", ולפיכך - לנו מניעה מלהעניף ולבקש: 'והראנו ה' אלקינו בנחמת ציון עירך' - שנזכה לחזות בעינינו בבוא הגאולה, ולא נצטרך לבקש: "ייתי ולא איחמיניה" (דברי יחזקאל מאמרי שבת; הגש"פ 'שארית מנחם'; הגש"פ קול יהודה" [לר"י סג"ל י"טש] בהגה"ה מ'בן המחבר).

המתאבל על ירושלים רואה בשמחתה

בעל התפארת שלמה' ביאר, כי הנה הטעם שבשבת קודש אין אנו מתאבלים על ירושלים, הוא משום שעיקר רצוננו בייחולנו לבניין המקדש אינו על טובתנו הגשמית, כי אם על כך שתשוב השכינה לשרות בישראל כמאז. וכיוון שביום השבת אף לאחר החורבן שורה השכינה בישראל כמו שהייתה שורה במקדש, לפיכך אין אנו צריכים להתאבל בו על החורבן. לפיכך אנו מקדימים: "וברצונך הניח לנו ה' אלקינו שלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו", כלומר: הסיבה שאיננו מתאבלים ביום מנוחתנו, הוא שמחת רצונך יתברך, שהשרית את שכינתך בישראל ביום השבת כבזמן המקדש. ואדרבה, דווקא מתוך שחשנו בשבת את השראת השכינה שהייתה קודם החורבן בכל ימות השבוע, מבקשים אנו עתה: "והראנו... בנחמת ציון... ובבנין ירושלים", ואז תשרה השכינה בתוכנו אף בכל גזירתך (מכתב מ'אליהו ח"ד ע"מ 342)

דבר נאה ומתקבל

הסיפור המיוחד והמרגש שלפנינו נשמע מפי בעלת המעשה, בכינוס הגדול שנערך בבני ברק לרכזות מים 'שחר אבקשך' לבנות הסמינרים בחודש אדר האחרון. מספרת הסיפור משמשת כרכזת חברתית בכמה תיכונים שבהם לומדות עשרות רבות של בנות העושות את צעדיהן הראשונים בעולמה של תורה. למסגרות אלו כבר יצא שם דבר בהיותן חממה מיוחדת המסייעת לגידולן הרוחני של בנות יקרות אלו, בדרכן להשתלב בחיי התורה ולהקים בתים נאמנים בישראל.

וכן מספרת הרכזות:

היה זה לקראת סיום שנת הלימודים הקודמת, תשע"ח. כמה מהתלמידות שעמדו לסיים את שנת ה"ב בתיכון, בדרכן להמשיך לימודים בסמינרים הגבוהים, ביקשו ממני כי לקראת עלייתן לסמינרים נערוך שבת מיוחדת שתוקדש לגיבוש ולחיזוק לכלל בנות רשת התיכונים, בטרם תתפזרנה כל אחת למקום שבו בחרה להמשיך את דרכה.

היה זה רעיון מצוין שכבר חשבנו עליו מזה זמן רב, ועתה כשהבקשה הגיעה מצד הבנות, סוף סוף הגיעה זמנו לקרום עור וגידים. התכנסנו אפוא יחדיו, צוות רכזות ומחנכות, וישבנו לגבש את השבת, כדי שהתועלת שתופק ממנה תהיה מרבית לטובת הצלחתן של הבנות, שבמשך שנות התחזקותן נקשרנו לכל אחת מהן באופן אישי. עתה, כשהן ממשיכות לדרכן, תוכלנה לקחת משבת זו צידה לדרך שתוכל ללוותן במסען המיוחד.

ארגון שבת כזו כולל פרטים רבים המצריכים תיאום רב, החל מבחירת המקום, המשך בארגון הפרטים הלוגיסטיים וכלה במילוי לוח הזמנים בתוכניות מרתקות ועשירות בתוכן.

כנהוג בשבתות שכאלו, הזמננו ללוות את השבת רב ומרצה חשוב העוסק בקירוב רחוקים, ובין תפקידי משמש אף כמגיד שיעור באחת משיבות הקירוב הנודעות. זאת כדי שימלא את השבת בתוכן רוחני וינהל עם משפחתו את סעודות השבת.

וכאן בעצם מתחיל הסיפור:

זמן רב לפני אותה שבת, אחת מתלמידותינו הוותיקות, בת יקרה שעשתה כברת דרך משמעותית בדרכה לחיי תורה, קיבלה על עצמה להתחזק ולחזק את חברותיה במצוות עניית אמן, במסגרת מיזם 'שחר אבקשך' של 'בני אמונים'.

אותה תלמידה ביצעה את תפקידה במסירות מופלאה; מאז לקחה על עצמה את ריכוז המיזם בתיכון שבו למדה, לא חדלה מלחזק את חברותיה במצוות עניית 'אמן', ואף ראתה הצלחה מבורכת בפעילותה. אף בשבת הגיבוש הייתה תלמידה זו עסוקה במהלך התפילות והסעודות בנושא שהיה לה קרוב לליבה; היא עברה בין הבנות כדי להקשיב לברכותיהן, ואף הזכירה שוב ושוב לחברותיה לענות אמנים ולומר את הברכות בקול.

אף במהלך הסימפוזיונים שנערכו בסעודות עם הרב, ומטבע הדברים עסקו רבות בשאלות הלכתיות, נסבו כל שאלותיה של תלמידה זו על עניית אמן ועל הלכותיה.

בבוקר יום השבת הופתענו לגלות כי

הרב שליווה את השבת כבר עמד לצאת לביתו, כשלפתע הוא ניגש אלינו וביקש לברר פרטים על אותה תלמידה. מסתבר כי במהלך השבת הרב שם לב ל'עסק' המיוחד שהיא עושה ממצווה זו, ומתוך כך נולד בליבו רעיון לשידוך הולם בעבורה, בחור מיישבתו.

המחנכת נתנה את הפרטים בחפץ לב, ואף הוסיפה וסיפרה לרב כי בת זו באה מבית חלש מאוד ביהדותו. עובדה שעמדה בניגוד מוחץ להתחזקות הרבה בקיום תורה ומצוות, ולפיכך, עתה כשהיא עולה לסמינר, לא תוכל לשוב לביתה ויהיה עליה לגור בפנימייה, רעיון לא מוצלח בעבורה, מכמה וכמה בחינות. כך שאם יצאה ה' והשידוך יצליח, יהיה הדבר ממש בגדר 'הצלה' בשבילה.

הרב לקח את הדברים לתשומת ליבו ולאחר שרשם את הפרטים נסע לביתו. אף אנו, לאחר שסיימנו לארגן את הצידו וללוות את הבנות, נסענו לביתנו, ועניין השידוך כולו נשכח מליבנו.

כשבועיים לאחר מכן צלצל הטלפון בביתה של המחנכת. מעבר לקו נשמע קולו של ארנו רב דגול. מסתבר כי הרב בירר היטב על הבת ומשפחתה. הוא דיבר אף עם תלמידו, ולדעתו ניתן להתקדם עם השידוך...

שבועיים נוספים לאחר מכן כבר נסגר השידוך בין התלמיד החשוב של הרב לבת המיוחדת הזו, אשר כאמור הרב התרשם מאישיותה המיוחדת בזכות הקפדתה היתרה על מצוות עניית אמן.

היינו נרגשות לאחר מסיבת האירוסין, כשהבנת אמרה לחתנה כי בבית החדש שהם יקימו, אין כל ספק שמצוות עניית אמן תהיה חלק מרכזי ממנו לאורך ימים, שכן ה'אמן' הייתה היסוד שעליו החל הוא להיבנות...

לא יכלנו שלא למחות דמעה, כששמענו את דבריו של החתן הנרגש, אשר השיב בהתרגשות ובהשתאות: "בוודאי שכן יהיה! הלאו בישיבה שבה אני לומד, אני הוא הנציג של 'בני אמונים'. גם אני פועל רבות לחיזוק חבריי בעניית 'אמן' ובאמירת ברכות השחר בחברותא".

מסתבר כי כשהבחין הרב כי בת זו מקפידה ביתר על מצוות עניית אמן, נזכר מיד בתלמידו שאף הוא מקפיד מאוד על מצווה זו, ומשום כך העלה את הרעיון לשידך ביניהם. רעיון שאכן הצליח, וכך קם לו בישראל בית נפלא שכולו מושתת על עניית אמן.

בית של 'בני אמונים'.